Pajka, Stanisław

Anna Kutrzeba-Pojnarowa (1913-1993)

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 7, 318-319

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

ANNA KUTRZEBA-POJNAROWA
(1913-1993)

Wniosła niewątpliwie duży wkład do ogólnopolskiego dorobku etnografii. Będąc uczoną o wielkim autorytecie, była jednocześnie zasłużonym badaczem i przyjacielem Kurpiowszczyzny — zarówno Puszczy Białej i Zielonej. Niestety, Jej dalsze zamierzenia i plany przerwała śmierć w dniu 23 kwietnia 1993 r.

Ten fakt oznacza nie tylko poważną wyrwę w nauce polskiej, ale także dużą stratę w badaniach naszej, rodzimej przeszłości. W swojej pracy badawczej wiele rozpraw, szkiców poświęciła Kurpiom. Przyjrzyjmy się zatem bliżej życiu i działalności prof. Pojnarowej.

Urodziła się 4 maja 1913 r. w Krakowie. Po ukończeniu gimnazjum im. Królowej Wandy w 1931 r. — również w grodzie wawelskim — studiowała na Uniwersytecie Jagiellońskim, na Wydziale Filozoficzno-Historycznym. Tu równie,ż po ukończeniu studiów w 1937 r., aż do wybuchu wojny — 1939 r., podjęła pracę naukową; najpierw jako asystentka a potem jako adiunkt. Dodajmy, że na tymże Uniwersystecie wykładał jej ojciec — Stanisław Kutrzeba.

Od 1945 r. związała się na stałe, aż do odejścia na emeryturę, z Uniwersytetem Warszawskim. W 1947 r. uzyskała doktorat (w Krakowie) na podstawie pracy „Rozwój etnografii i etnologii w Polsce" (druk w 1948), w 1955 r. za całokształt dorobku otrzymała habilitację, w 1970 r. — tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1978 — profesora zwyczajnego. W okresie swojej długoletniej pracy pełniła różne funkcje i stanowiska. Między innymi w czasie okupacji prowadziła w podziemiu Biuro Informacji Delegatury Rządu w Krakowie. Przez wiele lat pracowała w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN, w tym jako kierownik Zakładu. Przez cały czas, od 1953 r. aż do czasu przejścia na emeryturę w 1983 r., była ściśle związana z Uniwersytetem Warszawskim — z Katedrą Etnologii i Antropologii Kulturowej.

W swoim dorobku posiada ponad 200 pozycji, w tym publikacje książkowe, rozprawy, artykuły, recenzje itp. dotyczące historii i teorii badań etnograficznych w Polsce, sylwetek badaczy, kultury tradycyjnej i przeobrażeń kultury wsi, charakterystyki wybranych regionów (Krakowskie, Podkarpacie, Ziemia Lubuska, Prusy, Pomorze).

Wiele również uwagi poświęciła Kurpiowszczyźnie, m.in. z jej inicjatywy były organizowane na tym obszarze liczne obozy etnograficzne, o czym szczegółowo informuje w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej" (1955 t.III). Obozy te w dużym stopniu dostarczyły materiałów do opracowania obszernej, trzytomowej pracy pod Jej redakcją pt. „Kurpie. Puszcza Zielona" (t. I ukazał się w 1962, s. 524, t. II 1964 s. 356, t. III 1965 s. 304). Opublikowała też szereg innych rozpraw i szkiców obejmujących problematykę kurpiowską np. „Prace nad monografią Puszczy Zie-

lonej" (Etnografia Polska 1959 t. II), „Ludowa sztuka kurpiowska a zagadnienie odrębności i żywotności regionu kultury" (Polska Sztuka Ludowa 1964 r. X), „Etapy odkrywania kultury kurpiowskiej" [w:] Adam Chętnik a współczesne badania kultury kurpiowskiej, Warszawa 1988, „Puszcza Biała jako region etnograficzny. Stan i potrzeby" [w:] Brok i Puszcza Biała, Ciechanów 1989. Napisała także artykuły wprowadzające i posłowia do takich prac jak: Adam Chętnik — „Życie puszczańskie Kurpiów", Warszawa 1971, tegoż — „Jak Kurpie ze Szwedami wojowali", Warszawa 1986, Z. Niedziałkowska — „Puszcza Zielona. Bory ostrołęckie", Warszawa 1981, J. Olędzki —„Sztuka Kurpiów", Wrocław 1970, W. Paprocka — „Przemysł domowy, rzemiosło i chałupnictwo wsi kurpiowskiej Puszczy Zielonej", Wrocław 1967, Podsumowanie przebiegu sesji [w:] Adam Chętnik — Kurp — Polak, Łomża 1987. Ponadto pod Jej kierunkiem powstało kilkanaście prac, w tym także doktorskich, dotyczących Kurpiowszczyzny.

Zmarła Profesor posiadała liczne odznaczenia i wyróżnienia, np. odznakę „Za zasługi dla województwa ostrołęckiego", medal i nagrodę im. Zygmunta Glogera, medal i nagrodę im. Oskara Kolberga.

Spotkałem się wielokrotnie i przy różnych okazjach z prof. Anną Kutrzebą-Pojnarową. Zawsze wykazywała żywe zainteresowanie naszym regionem, szczególnie badaniami, cieszyła się z każdej inicjatywy badawczej zmierzającej do pogłębionego opisu dziejów ziemi nadnarwiańskiej. Wielka to szkoda, że zabrakło Pani Profesor, jednakże w sensie ciągłości badawczej jest ciągle obecna. Poprzez swoje prace wpisała się na stałe na listę wielce zasłużonych badaczy Kurpiowszczyzny. Z pewnością badacze tego regionu nieraz będą powracać do Jej dzieł i myśli. W jednym ze swoich szkiców napisała: „Kurpie były wielokrotnie odkrywane, opisywane w rozmaitych konwencjach i są jakby ciągle jeszcze nie do końca odkryte. Czekają na nowych dziejopisów". To wskazanie stanowi testament Zmarłej dla ogółu badaczy Ziemi Kurpiowskiej, a przede wszystkim dla tych skupionych w Ostrołęckim Towarzystwie Naukowym im. A. Chętnika.

Stanisław Pajka

JULIUSZ KORSAK
(1953-1992)

W październiku ub r. nauka i kultura ostrołęcka poniosły ogromną stratę. Odszedł od nas znany i ceniony powszechnie pracownik i działacz kultury — Juliusz Korsak.

Urodził się 5 listopada 1953 r. w Rzeszowie, w rodzinie inteligenckiej. Do szkoły podstawowej a następnie liceum ogólnokształcącego uczęszczał w Świdniku, koło Lublina. W 1972 r. rozpoczął studia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu War-